

Илья Винокуров – саха уһулуччулаах бэлиитигэ

Быйыл буолуохтаах Улуу Кыайы 75 сыллаах үбүлүөйэ хоруона хамсыгар үтүрүйтэрэн, улахан өрө күүрүүлээхтик кыайан барбата. Ол эрэри, бэчээккэ да, тэлэбиидэнньэҥ да бу тизмэ син балачча таарылынна. Ол иһигэр, 1941-1945 сс. улуу сэриигэ саха дьоно дьоруойдуу сэриилэспиттэрэ сырдатылынна, бэрт элбэх сураҕа суох сүппүт дьон ааттара чуолкайданна, маныхаа эбии, сэрии сылларыгар өрөспүүбүлүкэбит салайааччылары нэһилиэнньэни төһө бэркэ салайан ололорбуттарыгар элбэх кэпсэтии табыста. Биллэрин курдук, кыргыһы фронуттан бачча ыраах Саха сиригэр аас-туор, сут-кураан дьыллара бэрт элбэх иэдээни, өлүүнү-сүтүүнү аҕалбыттара. Ону биһиги эһэлэрбиттэн-эбэлэрбиттэн истэн сурах хоту билэбит.

Сэрии сылларыгар Саха өрөспүүбүлүкэтин И.Степаненко, В.Муратов салайбыттара, солбуйааччыларынан С.З. Борисов, И.Е. Винокуров уо.д.а. үлэлээбиттэрэ биллэр. Онтон билигин сахалыы бэчээт эйгэтигэр, сүрүннээн, С.Борисов уонна И.Винокуров оччотооҕу уустук кэмгэ хайдах салайан ааспыттарын туһунан ырытыһы-дьүүлээһини бара турар. Ол эрэри, бу туһунан устурдуктар да, алтыһан ааспыт да дьон араастаан суруйаллар. Бу маны суруйан бооччойо ололор киһи онно тугу да эбэн этэр кыабым суох. Үйэ аҕаарын саҥа атыллаабыт

киһи оччотооҕу салалта үлэтин-хамнаһын ис дьинин хантан билиэхпиний? Ол эрэри, Илья Винокуров сэрии сылларыгар Саха сиригэр улуустарыгар алдьархайдаах аччыктааһын, хоргуулан өлүү-сүтүү бөҥө тахсыбытын Москубага туруорсан, этэн-тыһынан тохтоппутун бэрт кыра сааспыттан истэбин, билэбин.

Оҕо да сылдьан обонньоттор: “Оо, сэрии сылларыгар элбэх да киһи хоргуулан-дьэнкэрэн, ыалдьан өлбүтэ”, – диэн өрө уһуутууларын элбэхтик истэн улааппыт. Ол туһунан кинилэр анаабыт буолбакка, кистээн кэпсэтэллэрэ. Сэрии сылларын аас-туор содулуттан тус бэйэм бэрт элбэх хаан аймахтарын хоргуулан суох буолбуттарын адьас кэлин, 90-с сылларга эрэ, дьонтон истэн билбитим. Онтон сылтаан тулаайахсыйыы, итэбэстийи биһиги көлүөнэбитигэр тийэ дьайытын эппинэн-хааммынан билбитим. Ону билигин кэлэн ким итэбэйий...

Оччотооҕу салайааччылар үлэлэригэр төнүннэххэ, төһөтө кырдьыгын билбэтим, соробор бэчээккэ Илья Винокуров “хоргуйуу, өлүү-сүтүү тахсан эрэринэн көмөтө онгоруу” диэн Москубага киин былаастарга Семен Захаровы ытан дьаһалы ылларбытын эмиэ суруйааччылар. Ол түмүгэр ССКП Киин Кэмитиэтин “Об ошибках в руководстве сельским хозяйством Якутского обкома...” диэн уураҕа тахсыбыта. Степаненко-

лаах Муратов үлэлэриттэн уратыллан төттөрү ыгырыллан барбыттара. Ол кэннэ Иркутскайтан судаарыстыбаннай пуонда бурдуга уо.д.а. ас-үөл саппааһа тизлэнн кэлэннэр, саха дьоно дьэ өрө тыыммыта. Маны таһынан, Илья Винокуров быһаччы туруорсуутунан, байыаннай нолуук кээмэйэ кыччаан олох арыый көнөн барбыта. Биллэн турар, тута буолбатах.

Ити курдук, оччотооҕу ыарахан кэмгэ И.Винокуров барахсан бэйэтэ мизрээ тардылларын, хайыылларын-ытылларын (байыаннай кэм буоллаҕа) кэрэйбэккэ норуотун туһугар дьаныһан туран туруорсан ситиспитэ үйэлэргэ умнуллубат. “Кини курдук үтүө салайааччы баар буолан, кини быһаччы көмөтүнэн тыыннаах хаалбыт” диэччылэр элбэхтэр, билгин да бааллар. Холубэр, мин билэрбинэн, Ньурба улуунун бочуоттаах олохтооҕо, н/х-тын үтүөлээх үлэһитэ Афанасий Федоров Улуу Кыайы хас

үбүлүөйэ буоллабын айыы Илья Винокуровка махтанан тыл этэччи. Онон сибээстээн, Илья Винокуровы саха норуотун уһулуччулаах уопастыбаннай-бэлиитиичэскэй диэйэтэлин быһыытынан уратытык чорботон бэлиэтиир уолдьаста диэн этиилээхпин.

Эһиил 2021 с. тохсунньутун санатыгар Илья Егорович Винокуров төрөөбүтэ үбүлүөйдээх 125 сылын туолуохтаах. “Онно анаммыт тэрээһиннэри өрөспүүбүлүкэ таһымнаах ытыахха” диэн быйыл Улуу Кыайы 75 сылын көрсө улуунум хаһыатыгар суруйбуттаахпын. Бу туһунан өрөспүүбүлүкэ сахалыы тыллаах хаһыаттарыгар суруйан ыппытым баара да – ол айыыта онон, таһаарбатахтара.

1. Быйыл 2020 сылга Улуу Кыайы – 75, Арасыйаҕа – Албан аат уонна Кэриэстэбил, Саха сиригэр Дойдуга бэриинилээх буолуу сылларын, сэрии сылларыгар Саха АССР социальнай-эконэмиичэскэй сайдыытыгар дьоруун кылаатын, саха норуота эстэр турукка кирбитин дойду киин былаастарыгар биллэрэн быһаабытын иһин, оччотооҕа Совнарком бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Илья Егорович Винокуровы СӨ уһулуччулаах уопастыбаннай-бэлиитиичэскэй диэйэтэлин быһыытынан билинэргэ.

2. 2021 с. тохсунньу 1 күнүттэн саҕалаан үбүлүөйдээх 125 сылын өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үрдүк таһымнаах ытарга.

Ол чэрчитинэн, үбүлүөйдээх 2021 сылынан оскуола

оболоруор “Винокуровскай аабыылары” тэрийэн ыччаты патриоттуу өйгө-санааҕа иити, кини туһунан сахалыы-нууччалыы-аангылыаһы тылынан кинигэни бэчээттэтэн таһаары...

Манна даҕатан эттэххэ, И.Е. Винокуров үлэтин-хамнаһын туһунан анаан-минээн суруйуу олус кэмчи. Арай, устуруйа билимин дуоктара Егор Алексеев кинигэ улаханлык сүгүрүйэрин, Дьокуюскай куорат киинигэр пааматыннык туутун туруорсарын өйдүүбүн.

2016 с. И.Винокуров төрөөбүтэ 120 сылынан төрөөбүт Намын улуунун уопастыбаннаа “Защитник судьбы своего народа” диэн докумуонна олобурбут киинэ устан таһаарбыттааҕа. Кини ити этиллибит сүдү өнгөтүн таһынан, саха үс бастакы реалист суруйааччытын ааттарын төнүннэригэ биир утумнаах туруорсааччы, ыар балаһыаннаҕа түбэспит чуралчылары төнүннэрээччи уо.д.а. этэ. Ону тэнгэ, Сахабыт сиригэр араас оройуоннарыгар үлэлээн мэлдьитин да бар дьон махтаһын ылбыта, умнуллубат үтүө өйдөбүлү хаалларбыта. Төһө да кини бэрт мунаах тоталитарнай режим уустук сылларыгар олорон-үлэлээн ааспытын иһин, ханна да киһилии үтүө сэрэтин киртиппэтэҥ, чиэһин-суоһун элбээдүппэтэҥ, үлэтинэн сэмэни-сунганы ылбатаҕа, хайдахтаах да уустук балаһыаннааттан мэлдьи кыайылаах тахсара. Кини саха салайааччыларыттан төрөөбүт норуотун дьингээх патриота этэ.

Онон Илья Винокуров аатын саҥа таһымна таһаарар уолдьаста дии саныбын.

Григорий СЕДАЛИЩЕВ,
уопастыбаннай
кэрэспэдьин.